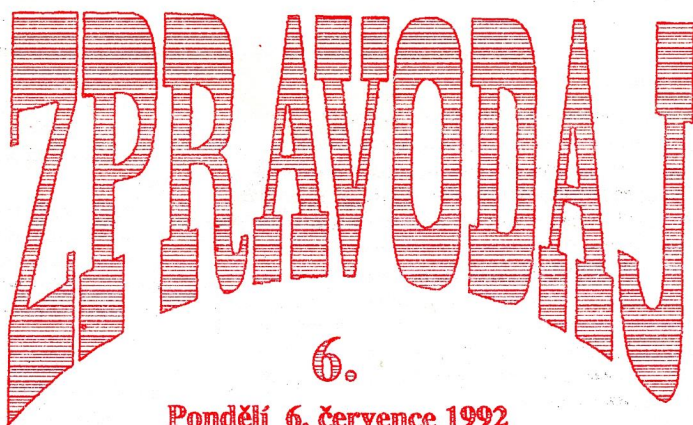

Dámy a pánové,
milí přátelé,

snad neprozradíme nic nepatřičného, jestliže tuto závěrečnou úvahu poroty začneme tím, že prozradíme něco ze zákulisí jejího jednání: dnes o půl jedné v noci došlo na zásadní "sémantický" spor o význam a smysl slova inscenace. Nebyla to náhoda, neboť tváří v tvář jednotlivým výsledkům i celkovým souvislostem 41. Loutkářské Chrudimi, je to pojem klíčový, rozhodující. A tak dovoďte, že skupině několika lidí, jež tu letos nesla ten poněkud soudem zavánějící název porota, aby před vámi v tom uvažování o inscenaci pokračoval, aby skrze tento pojem o něco obsažněji nahlédla v pár slovech podobu toho našeho letošního loutkářsko-amatérského setkání.

Používáme ten pojm inscenace všichni nesmírně často. Většinou tím rozumíme cosi co představuje - nazvěme to vznešeně - uspořádané a záměrně vytvořené divadelní dílo. Málokdy si však uvědomujeme, že tento pojem není v divadle odedávna, že se poprvé vyskytl zhruba v polovině 19. století a že se i jeho obsah proměňuje. Jistá část současné divadelní teorie a historie hovoří dokonce o tzv. divadle inscenace. To jest divadlo, v němž režie, režisér zaujímá dominantní postavení a organizuje všechny složky divadelního díla tak, aby nesly, vyslovovaly jeho koncepci. A připojme hned jedním dechem, že součástí tohoto díla, složkou nesmírně důležitou je téměř vždycky, nebo snad naprosto vždycky text, literární předloha. Je to - jak všichni víme z praxe - stále ta hlavní, převažující metoda divadelní práce: Jde od dramaturgie jako výběru, úpravy, přepracování a explikace textu, literární předlohy k dalším složkám, jež na jevišti realizují režijní záměr, pohled režiséra na text. Měli jsme na letošní Chrudimi dvě výrazné inscenace tohoto typu, dvě vsutku klasická divadla inscenace: shodou okolností obě z Plzně a ještě podivuhodnější shodou okolností onu dominující a vedoucí roli režijní v nich zaujaly dvě půvabné mladé dívky. Což je potěšující nejen pro ten půvab, ale zejména pro ono divadelní mládí, jež se tu vzpíná k odvážnému skoku, který slibuje ledacos přinést i v budoucnosti. Ale ta pozoruhodná shoda okolností pokračuje dál. Obě režisérky uspěly - a dobře uspěly - v práci s textem. Ivana Faitlová ve Zlatém kapradí jako dramatičtka, Hana Čížková jako dramaturg upravující, přepisující a dotvářející text v Bláznu Pabovi. Leč - to co si dívky připravily po textové stránce, už nenaplnily jako režisérky. Ono totiž to divadlo inscenace, jakmile se rozvíjí jako strukturovaný mnohovrstevný systém, má pro amatéry v sobě jednu zradu. Musí to být kolektivní souhra dobře připravených a v dovednostech zdatných individuálních tvůrců, jež režisér vede tvrdě k jednotě. V obou inscenacích tohoto divadla inscenace, jež se v té rozvinuté strukturované podobě na Chrudimi letos představily, se tato zrada tak nebo onak projevila. V nevyváženosti a nestejné úrovni jednotlivých složek a v jisté disproporčnosti jednotlivých výrazových prostředků především. Většinou jsme četli a vnímali záměr režiséra - ale naplno fungoval jen v jednotlivostech, nikoliv v celku. Nicméně - toto divadlo trávající zhruba od posledního desetiletí minulého století je neobyčejně živou, dynamicky se vyvíjející a stále uplatňující tradici a je jen ku prospěchu 41. Chrudimi, že se na ní představilo ve své - tak říkajíc klasické - rovině. A tím slovem klasický se v tomto případě míní, jak způsob tvorby a uspořádání inscenace, tak i výsledek, k němuž se dochází.

Pod slovem výsledek lze v tomto případě rozumět také to, že jde o co nejpevněji stabilizovaný a fixovaný tvar, jež se takto uchází o přízeň diváků. Jsou ovšem inscenace, jejichž komunikace s divákem vzniká jaksí jinak. Nikoliv tím, že nám nabídnou už hotový tvar, pevnou strukturu systému, ale tím, že pojednají divadelní prostor jako prostor komunikace, rozhovoru, kontaktu s čímsi, co bychom snad mohli nazvat duchovním klimatem souboru. Tady inscenace nezačíná od režiséra, jenž vykládá text a pak je zviditelňuje a vůbec zpředměťňuje na jevišti; vytváří jevištní konkretizaci svou koncepcí. Tady se začíná tím, že toto duchovní založení se "rozprostraňuje" v prostoru skutečnosti,

světa, života, nalézá v něm své problémy i šance jak tyto problémy učinit divadlem. Je to zajištění inscenace, ale zcela jiná než ta, která charakterizuje onu tradici, pro niž jsme použili označení divadla inscenace. Je to inscenace jako zhmotnění stavu ducha, stavu jistých subjektů - a je to představení, jež je setkáním s tímto stavem.

České amatérské loutkové divadlo má soubor, jenž - snad to bude dovoleno tak říci - je schopen to divadelní zhmotnění svého stavu ducha provést na nejvyšší úrovni. Inscenace Tak trochu... tohoto souboru, jímž je - a to by se snad už nemuselo říkat - svitavské Čechy to potvrzuje měrou maximální. Z jistého hlediska je to jakési ohlédnutí za dosavadní cestou souboru a také je to - a to velmi silně - tvůrčí autobiografie Karla Šefrny. Koneckonců i ta otázka, jež klade nově příchozí člen souboru, zda loutky tak nebo tak, tu má svůj skoro osudový význam v pohledu na celý vývoj českého amatérského loutkářství zhruba posledních dvou desetiletí, do něhož Čechy vrylo svou hlubokou stopu. Nehraje se tu loutkami - ale hraje se tu velice zásadně o tématu loutkového divadla. A to vše - a ještě mnohé další - si svůj prostor nachází na tematice a symbolice quijotovské. Tady se text, literatura nevykládá, nedramatizuje, nepíše se scénář, nehledají se režijní prostředky jak to co nejlépe udělat - tady literatura vstupuje do onoho duchovního prostředí a toto duchovní prostředí se jí samozřejmě zmocňuje, přisvojuje si ji a stává se skrze ni - nebo také skrze ni - divadlem. Najednou všichni víme, že jsme se, chlapi, snažili i v tom loutkovém divadle - a že jsme k čemu si vyrostli, že jsme jako Quijot šli - a ještě stále jdeme - svou cestou snů, představ a přání, které se stávaly či nestávaly skutečností.

Není příliš těžké a ani od věci přidat k tomuto typu inscenace představení modřické Čmukařů Léčba neklidem. Ani tady není literatura nejprve vkládána a pak teprve zdívalčňována. I tady vstupuje organicky, přirozeně, skoro by se dalo říci, že se rozpouští jako cukr ve vodě, do duchovního klimatu souboru, potkává se s jejich humorem, s jejich životně i divadelně citěným světem divadelní komunikace. Tím světem, jenž tak skvěle a skoro modelově vykryštalizoval v předešlé inscenaci Lárk ičičok u Jaroslava Ipsera a Daniely Weisové. A je předností souboru - nebo jich dvou, chápat se to dá různě - že toto klima se rozšířilo na nové členy, že odtud pronikl do Sakiho literární předlohy a spolu s ní k tvorbě divadelní, k práci inscenační. Jistě - jednotlivá čísla nemají stejnou úroveň, existují i některých scénách patrné problémy. Ale to nemůže nic změnit na tom, že tato inscenační metoda a tento inscenační výsledek jsou tím, co Léčbu neklidem jako celek, jako celistvé divadelní dílo zařadilo do popředí repertoáru 41. Loutkářské Chrudimi.

Zvolený teoretický úhel pohledu závěrečného uvažování má svůj praktický důsledek: dovoluje všechny zbývající inscenace tak říkajíc "porotou hodnoceného a oceňovaného" chrudimského programu řadit kamsi mezi oba tyto druhy inscenací. Nebo ještě lépe: dovoluje najít jistou základní linii, která umožňuje zachytit v kontextu celé přehlídky jakéhosi jednotného jmenovatele. Není snad nutné mluvit nyní o všech zbývajících představeních; Zpravodaj o nich přinesl různé názory, včetně stanovisek z pera jednotlivých porotců. A tak jen snad po tuto potřebu připomeňme oba krajní póly: na straně jedné O Budulínkovi Divadla Na Špejcháře z Litně jako zcela "klasické" divadlo inscenace na malém prostoru a minimalizovanými prostředky, straně druhé pak Jak dál... LS MAK Svitavy či Osamělý létající talíř D-KLUBU z Plzně. A když budeme přesně zkoumat jen onen společný jmenovatel, když ohlédneme od individuální problematiky těchto inscenací - stejně jako všech dalších - pak na konec z tohoto hlediska vždycky shledáme, že meze dokonalosti či nedokonalosti, uspořádanosti či neuspořádanosti, přitažlivosti či nepřitažlivosti takové inscenace se vyjeví přesně vtom bodu, kde byla pochopena či nepochopena podstata zvolené metody. Vnucuje se tu samozřejmě už jednou nadhozená myšlenka, že amatérskému je blíže ona metoda druhá, jež nepočítá s individuálně připravenými jednotlivci, kteří umějí s maximální znalostí a obratností nakládat s těmi výrazovými prostředky, jež jim ve službách koncepce režisérově byly svěřeny. Pomineme-li v tomto případě důvody

vysoce ušlechtilé a vznešené, pak zbývá i důvod velmi utilitární: ta druhá metoda počítá i s tím, co člověk neumí, s tím, jaký je jako komplexní bytost. Ba dokonce si vyžaduje, aby touto komplexní bytostí byl, neboť jedině tak se inscenace stane výrazem onoho duchovního stavu. Což konec konců prokázaly odjinud i drobné maličkosti od dětí. Nalezly-li - jako je tomu třeba v případě Molitanovin ZUŠ z Prahy IO - prostor, v němž může existovat, osvojit si jeviště a všechno co na něm je, jako místo výrazu svého bytí, pak asi vskutku lze mluvit už nikoliv jen o ukázce školní práce, ale o inscenaci jako o uspořádaném a organizovaném tvaru.

Možná by se slušelo dodat, aby porota vyslovila svůj závěrečný a shrnující soud - že jsme se mnohokrát k takovému tvaru na 41. Chrudimí nedostali. Leč - není síla divadla v tom, nebo také v tom, že se pokaždé znovu tato cesta za inscenaci počíná, že není nikdy ukončena? Berme tedy i 41. Loutkářskou Chrudim takto - jako jeden z kroků této cesty.

Za porotu : prof. Jan Císar

POROTA O NEDĚLNÍCH PŘEDSTAVENÍCH

LS KLUBÍČKO Bohumín : PASÁČEK VEPŘŮ

Představení tu zaznělo jako jednoduchá pohádka stylizovaná do veselého grotesky, sehrané s výrazným nasazením členů souboru. Dominuje tu herecký výkon v postavách obou loutek - krále a princezny, důsledně vycházející ze zvoleného žánru. Grotesknost tu naplňují i prasátka, aktivní účastí ve hře i veselé rytmické písničky. Vlivem nevýrazného vývoje postavy prince ve vztahu k princezně zaniká i neběžné řešení konce pohádky. Stejně problematické jsou i vztahy ostatních živoherců (slouzců) k dění na jevišti.

Přes v úvodu uvedené nasazení, působí představení právě vlivem nevyjasněných vztahů i nezdůrazněné úlohy prince ve hře poněkud monotónně a nedramaticky.

J. Merta

LS ČMUKAŘI Modřice : LÉČBA NEKLIDEM (SAKI)

Představení začalo v příjemném tempu. Hned si mě získalo svérázným humorem, originalitou i hereckými výkony. Zvláště mě potěšila "Nevhodná pohádka". Jednotlivé scénky měly jasnou tečku a překvapovaly. Publikum bylo skutečně jaksi léčeno a spontánně se řehlo a zároveň ho mrazilo. Někde v polovině se vše zadrhlo (dva závěrečné sólové výstupy), tempo se prudce zpomalilo - povídka o předvolebním boji se stále více zbrzdžovala technickými nedostatky (převlékání čepic za zástěnou, předměty padající z točícího se deštníku). Přestala jsem cítit ten atakující neklid ze začátku. Stále ještě bylo možné brát to jako záměr, ale závěrečná věc zůstala podobně rozpačitá. Napadlo mě, proč náhle všichni ostatní herci vymizeli ze scény, když mohli ještě vše roztočit větší akčností, zjednodušit, urychlit proměny. Scéniky byla pak smrt tetičky málo zřetelná, málo hrůzná, vlastně jako by se ani nestala. Tento příběh nebyl dotažen do konce. Jinak je však třeba tomuto tvůrčímu autorskému projektu jen upřímně zatleskat.

M. Míková

LS V BOUDĚ Plzeň : BLÁZEN PABO

Státoprávní tahanice zjišťují a zvyšují (možná) zájem o národní minulost - nepřebornou klenotnici sporů, hádek, nedořešených a nevyřešitelných otázek ... V uplynulé sezóně se k tomuto tématu vyjádřili zejména v Národním divadle v Praze (Falkenštejn) a v divadle V boudě ze s Plzně (Blázen Pabo). Plzeňští vyvolali na jevišti dávné duchy a zvyky. účinkující odložili náramkové hodinky, zuli si boty a oblékli slovanské oděvy. Scéna byla dřevěná, skládací, z nízkého pódia (dřevěného), variabilního objektu trůnovitého, trůnovité-trampolínovitého typu (dřevěného) a dvou plůtků s věstonickými výjevy - asi také vozovou hradbou (dřevěnou). Reflektory umocnily dobovou náladu - v ostrém kontrastním osvětlení jsme viděli nejen snové výjevy s vitrážovými symboly, ale i Šefrňovi (Matěje a Karla) v nedaleké boční loži, kterým světlo svítilo rovnou do obličejů. Na scéně se odehrával výjev z českých dějin a ozývaly se výkřiky: Vlastislave! Miroslave! Neklane! Lučan padl! Strako! Jestřábové! Herci hráli s velkým zaujetím. Občas byla razance jejich projevu až agresivní. Jeden bojovník běžel zprava - přes forbínu kolem diváků - a zmizel vlevo, v hloubi jeviště s válečným pokřikem. Blondatá bojovnice v brýlích svedla sama zápas s chlapiskem medvědího vzrůstu - a nic se jí nestalo! Mimochodem: Brýle byly zcela v řádu věci - jak vyšlo najevo, počátky brýlí se datují do doby neolitu, brýle v dnešní podobě znali už dávní Egypťané! Scéna obětování oslíka otřásla našimi historickými vědomostmi ještě citelněji: Vedle tajemného rituálního mručení herců, objevil se v průhledu na jevišti dokonce i stříbrný buben Amati kraslice. (Redakce usilovně pátrá, ve kterém století byl vynalezen buben). Z dalších drobností potěšil praporec s grafickým znakem brněnského Bratrstva. Podstatnější na tom všem je ale skutečnost, že původkyně, přemlouvatelkou, hybatelkou, upravovatelem textu, realizátorem loutek a dekorací a režisérem v jedné osobě byla mladá, velmi půvabná dívka. To je tedy velké překvapení. Jak zvládla tolik věcí a lidí? Jak si zjedнала všechn ten pořádek a s takovým důrazem na tempo a rytmus? Bojové scény byly dokonce vyloženy vojensky dokonale. Několikrát probíhalo několik souběžných dějů najednou, což je úkaz v českém divadle téměř nadpřirozený. Vida. Nakonec ještě jednou mimochodem: Egypťané kromě brýlí vynalezli ještě souvislých několik tisíc let politicky rovnovážné, vyvíjející se říše, ve které si generace předávaly ty nejlepší rady, aby nemuseli ti budoucí vždycky po těch minulých všechno znovu předělávat... To sem teda blázen.

Petr Lébl

LS "C" Svitavy : TAK TROCHU

Milý Karle Šefrno:

při nejlepších vůli nedovedu zapsat souvislých několik řádků o Vašem představení, které mne, jako vždycky minule, tolik posbíralo dohromady. Vaše inscenace jsou lázeňská dobrodružství. Podle Vašeho tónu si člověk dobrovolně chce seřídít hodinky. Pokusil jsem se něco fíct pusou - ale napsat se to nedá. Ostatně: Naši moudří předkové (někteří) dávno zjistili, že "to hlavní" se nikam zapisovat nebude. To by tak hrálo, aby si to potom kdokoli přečetl. Jen ať si na to přijde znova každý sám. Taková bezohlednost je také největší zárukou, že se hra a hraní uchová a nezmezí.

Ale stejně: Ta tichá španělská hospoda!

Řeknu Vám, co jsem zjistil tajným pozorováním indiánů: Mají se dobře. Žijou proto, aby ostatní indiáni měli potvrzení, že nejsou na světě sami ... aby bojovnější indiáni věděli, že když se na chvíli trochu uklidní, tak by si mohli uvědomit, že vypnutý a nehysterický vypadají taky docela pěkně. Pak se lehce zamyslejí... jeden z nich něčím tiše zatuká... pomalují se barvami a začnou opatrně obyčejně neskutečně řádit a řádej až se všechno tak trochu bortí ze skal do kaňonů.

Petr Lébl

Závěrečná zpráva z Rodinného semináře II.

Bohužel, hodnocení posledních představení z rodinného semináře v pravidelné rubrice se nám již do závěrečného čísla nevejde...

Na závěr tedy alespoň trochu statistiky:

Celkem 10 představení se objevilo v hodnocení dětí jako velmi zajímavých, inspirativních, jako představení, která je zaujala, líbila se. A takto vypadá pořadí:

PIPI 9 hlasů
ZLATÉ KAPRADÍ 4 hlasy
PINOKIO 3 hlasy s tím, že polovina dětí neviděla
LÉTAJÍCÍ TALÍŘ 2 hlasy
ZLATÁ KOČKA 2 hlasy
MOLITANOVINY 2 hlasy
PRINCEZNIČKA NA BÁLE 1 hlas
BLÁZEN PABO 1 hlas
JITRNIC 1 hlas
OSTROVY 1 hlas
Povídali jsme si o představeních, která vůbec děti nezaujala, nelíbila se a těžko by na nich mohly něco pochválit.
BUDULÍNEK 8 hlasů
RYBKA PARÁDNICE 3 hlasy
JAK DÁL 2 hlasy
ŠKAREDÁ PRINCEZNA 2 hlasy

Moje poslední otázka byla: "Jaký je tvůj největší divadelní zážitek?"

David: "Scéna Pinokia, Džepeto ve vodě..."

Bára: "Rozkládací paní učitelka z Pipi, Džepeto ve vodě"

Jiří: "Svatojánská noc ve Zlatém kapradí, baterková porada, jak slepit létající talíř"

Žába: "Pipi ve scéně s práskama, aby nikdy nebyla dospělá"

Kristýna: "Já bych si vybrala z každého představení něco - kromě Budulínka"

Petula: "Pipi a její kadibudka. Scéna ve Zlatém kapradí, když se jablůňka opět promění v Mladku"

Iva: "Džepeto ve vodě, Molitanoviny"

A nakonec vzkaz ode všech: "Za rok ahoj v Chrudimi. Moc se nám tu líbilo!"

Jiřina Lhotská

"Co vám dala letošní Chrudim?"

Děti a vedoucí z Podivína - slečna Lída, Alena, Míša a Kája:

Mně se tady líbí... Nám taky! Je tu hodně divadel a můžeme se dívat, jak druzí hrajou a můžeme se poučit a naučit něco...

Nejlepší byl asi Pinokio, měli tam káru a z toho hned byly mříže a pak voda a cokoliv... A pak Zlaté kapradí, dokázali měnit prkna v plot a pak v loď a podobně. Ono to bylo o tom, že se ztratily ovečky, bylo tam semínko a víla, ta ho měla ráda a když on měl jít na vojnu, tak mu ta víla to semínko zašila do knoflíku a on pak byl bezpečnej...

Lída (vedení): Zlaté kapradí bylo o potrestané zradě... (děti souhlasí - mám dojem, že to věděly, jen to neuměly přesně říct a Lída to dokázala za ně, aniž by jim to vnucovala... jen formulovala!) A naše představy o Chrudimi se nám splnily!

Míša: Já si přála, že bych chodila do semináře, že bychom tam hrály hry a to se mi splnilo!

Alena: Já nevím jak se ta paní jmenuje, ona se nám nepředstavila, ta, co jsem u ní v semináři. Ale přála jsem si chodit hodně na divadlo a něco se naučit a v semináři si taky hrát a to všechno se mi splnilo!

Kája: Já jsem si přál, že budu chodit hodně do divadla, abych se poučil - a to se mi splnilo! Poučil jsem se, že máme hýbat s loutkami a ne tam jenom stát...

Alena: ano a taky mluvit nahlas...

Míša: To je u mě normální, já řvu!

Lída: Ono se to splnilo, jsme tu tak trochu jako diváci, ale je nám tu prima!

Lena Freyová - Opava

Poznání, setkání, nadšení a velkou chuť jít dál.

Co mi dal seminář - pocit sounáležitosti, radosti, uvolnění, štěstí, a pak náhle pocit ublížení, pocit dlouhého smutku a rozčarování s malou nadějí se vrátit. Škoda. Zůstala mi však krásná přátelství, takže mohu říci, že tu bylo většinou voňavo.

Názory Organizačního štábu k letošní přehlídce

- příprava přehlídky dala OŠ LCH stejně práce, jako ty předchozí roky, které navštívilo třeba i dvojnásobně hostů

- podařilo se nám získat soubory a jednotlivce k výstupům v ulicích města - kromě divadla, divadélka MÍR a sálu ZŠ Husova hrálo se i v sídlištích, na plovárně, před divadlem, zajelo se i do mateřských škol a do Ústavu sociální péče ve Slatiňanech

- byli jsme rádi, že se ujal nápad s rodinnými semináři, na které přijelo téměř 40 dětí

- jelikož byl větší klid než jindy, přišli jsme společně na řadu dobrých nápadů pro příště jak zlepšit organizaci přehlídky a postupně vytvořit lepší prostorové podmínky pro festivaly

PRO VOLNOU CHVÍLI

Pravděpodobně jste si s křížkami poradili i přesto, že minulě číslo Zpravodaje vyšlo poněkud "páté přes deváté", za což se Vám omlouváme.

Jedna z doplňovaček skrývala, kromě jména autora Bohumil Říha, také název jeho knížky: "O letadélku Káněti".

V tajence druhé doplňovačky jste si mohli přečíst, že: Knih - náš přítel (bez pomlčky).

Co znamenají jména měst už víte:

Hlinsko, Semily, Hustopeče, Svitavy, Nitra, Holešice, Zaječice, Turnov, Jevany, Hrdlořezy, Znojmo, Boskovice, Písek, Jirkov, Milovice, Buchlov, Rosice, Sedlčany, Kroměříž, Zákupy.

DIVIDLO - divadelní studio Dramacentra v Ostravě Vás zve na 6. Setkání dětských a dospěléjších divadelních a loutkářských souborů, které bude v Ostravě 21. listopadu 1992. Je možno přijet, hrát, nebo jen se dívat. Ohlaste svůj zájem na telefonním čísle 069/213495 Rychec...

LÍP TO NEUMÍME

Chceme touto cestou poděkovat všem PT čtenářům za příspěvky a všem těm, co nám pomáhali za pomoc, i když to někdy bylo těžké.

Zejména chceme poděkovat Jitce Drahovzalové, Janu Kopecnému a Jiřímu Kadeřávkovi.

redakce

ZPRAVODAJ - 41. loutkářské Chrudimě, vydává organizační štáb LCH. Zodpovědný redaktor Mirek Slavík, redaktoři: Marie Poesová, Jitka Fojtíková, Saša Rychec. Náklad 350 kusů. Tisk - TISKCENTRUM - Transporta Chrudim - ZDARMA